

DANIEL 11,1-12,3

– *historický komentář*

Pro potřeby Biblické církve Praha zpracoval

Jaroslav Kernal

*Ašurbanipal na lovu lvů – reliéf z paláce v Ninive (645-635 př. Kr.).
Ašurbanipal byl vládce Asýrie, která předcházela babylónskou říši.*

Babylónská říše (625-539)

Zlatá hlava (Da 2,37-38)

Lev s křídly orla (Da 7,4)

Médo-perská říše (539-331)

Stříbrná hrud' a ruce (Da 2,39a)

Medvěd s jednou stranou větší než druhou (Da 7,5)

Beran s jedním rohem větším (Da 8,3-4)

V prvním roce vlády Darjaveše médského jsem stál při něm, abych mu dodával sílu a byl mu záštitou. (Da 11,1)

Kýros II. = Darius = Darjáveš (550-530), král Médů a Peršanů

Roku 539 byl Babylón dobyt Kýrem II.

Roku 538 se ostatek Izraelců vrací z exilu.

Nyní ti tedy oznámím pravdu: Hle, v Persii povstanou ještě tři králové. (Da 11,2)

Kambýses (530-522), Smerdis (522), Dareios I. (522-486) – za jeho vlády došlo v letech 520-516 ke znovuobnovení chrámu (Ezd 6,15)

Čtvrtý pak nabude většího bohatství než ostatní. Jakmile získá sílu ze svého bohatství, vyburcuje všechno proti řeckému království. (Da 11,2)

Xerxes I. = Achašvéroš v Ester (486-465). Jeho otec Dareios I. se snažil dobýt Řecko, ale byl odražen a v jedné z bitev zabit (začátek řecko-perských válek). Xerxes shromáždil velké množství prostředků i vojáků a bojoval s Řeky – podle řeckého historika Herodota měla perská armáda včetně obslužného personálu (posádky lodí, vozatajové atd.) 5.283 200 mužů. Shromážděné prostředky se v boji proti Řekům snažili (neúspěšně) používat i následovníci Xerxa I.: Artaxerxes I. (465-424), Xerxes II. (423), Dareios II. (423-404), Artaxerxes II. Mnémon (404-358), Artaxerxes III. Óchos (458-438), Arsés (438-436), Dareios III. Kodomannos (436-431)

Povstane však bohatýrský král, bude vládnout nad obrovskou říší a dělat, co se mu zlíbí. (Da 11,3)

Alexandr Veliký (336-323). Alexandr porazil Dareia III. v r. 331.

Alexandrovův otec Filip (vládl 359-336) sjednotil Řeky, kteří cca 150 let (od doby Dareia I.) bojovali mezi sebou a spojovali se jen proto, aby čelili Peršanům.

Řecká říše = helénské říše (331-63)

Měděné břicho a boky (Da 2,39b)

Levhart se čtyřmi ptačími křídly (Da 7,6)

Kozel od západu s rohem mezi očima (Da 8,5)

Ale až bude pevně stát, bude jeho království rozlomeno, rozděleno podle čtyř nebeských větrů, avšak ne jeho potomkům; nebude to už říše, jaké vládl on, neboť jeho království bude rozvráceno a dostane se jiným, nikoli jím. (Da 11,4)

Říše rozdělena mezi čtyři diadochy (301). Po smrti Alexandra byli jeho dva synové zavražděni a jeho generálové bojovali o vládu nad říší. Nakonec byla říše rozdělena na čtyři části:

- Makedonie
- Sýrie (= království severu, zahrnuje Babylón) – Seleukovci
- Egypt (= království jihu) – Ptolemaiovci
- Thrákie a Malá Asie

Tu se vzdá král Jihu, ale jeden z jeho velitelů se vzdá víc než on a bude vládnout. Bude vládnout nad nesmírnou říší. (Da 11,5)

Ptolemaios I. (323-285) obsadil Egypt a dělal si nároky i na Sýrii, kterou ale získal Seleukos I. (311-280).

Po uplynutí několika let se spojí: dcera krále Jihu přijde ke králi Severu, aby ujednala smír; (Da 11,6)

Dcera Ptolemaia II. (285-246), Bereniké, si vzala Antiocha II. (v r. 252 př. Kr.), aby došlo k míru mezi oběma královstvími.

avšak paže si neuchová sílu, jeho paže neobstojí. Dcera bude v té době vydána záhubě i s těmi, kteří ji přivedli, i s tím, který ji zplodil, a s tím, kdo jí byl oporou. (Da 11,6)

Problém byl, že Antiochos II. už byl ženatý s Laodiceou. Rozvedl se s ní, ale nakonec se po jejích mnohých intrikách k ní vrátil, ona ho otrávila a nechala zavraždit Bereniké i jejího syna a dosadila za vládce svého syna Seleuka II. Kalinika (246-226).

Avšak na jeho místo postoupí výhonek z jejích kořenů, přitáhne proti vojsku a vejde do pevnosti krále Severu a bude tam prosazovat svou sílu. I jejich bohy s jejich litými sochami a vzácnými nádobami, stříbro a zlato odveze do zajetí do Egypta; pak několik let nechá krále Severu na pokoji. (Da 11,7-8)

V Egyptě se ujal vlády bratr Bereniké, Ptolemaios III. Euergetés, který vedl válku proti Seleukovcům, dobyl Antiochii a nakonec i Babylón – z tažení se vrátil s množstvím zlata a sochami, které byly ještě z dob Peršanů.

Ten sice vtrhne do království krále Jihu, ale vrátí se do své země. (Da 11,9)

Seleukos II. se snažil stabilizovat říši, což se mu do určité míry podařilo, takže dokonce získal zpět některá města v Sýrii dobytá Ptolemaiem III.

Jeho synové však budou válčit a shromáždí nesmírné množství vojska. Jeden z nich přitáhne, přizene se jako povodeň a bude válčit dál až k jeho pevnosti. (Da 11,10)

Seleukos III. se ujal vlády po svém otci Seleukovi II. a pokračoval ve válkách. Byl zavražděn a na trůn se dostal jeho bratr Antiochos III. Veliký (223-187). Na začátku své vlády bojoval s Ptolemaiem IV. (221-204) o Palestinu a přitáhl až na hranici Egypta.

Král Jihu se rozhoří, vytáhne a bude s ním, s králem Severu, bojovat; ten sice postaví nesmírné množství vojska, ale to množství bude vydáno do rukou onoho. To množství bude odvedeno. Jeho srdce zpychne. Pobije desetitisíce, avšak moc si neudrží. (Da 11,11-12)

Antiochos III. byl poražen v bitvě u Rafie v r. 217 a přišel o všechna území, která předtím na Egyptu získal.

Král Severu se vrátí a postaví ještě nesmírnější množství, než bylo první, a po určité době, po několika letech, přitáhne s velikým vojskem a obrovským vybavením. V té době se mnozí postaví proti králi Jihu a synové rozvratníků

tvého lidu se pozdvihnou, aby se potvrdilo vidění, avšak klesnou. Král Severu opět přitáhne, nasype násy a zmocní se opevněného města. Paže Jihu neobstojí, ani lid jeho vybraných sborů nebude mít sílu, aby obstál. Ten, který přitáhne proti němu, bude dělat, co se mu zlíbí, a nikdo před ním neobstojí. Zastaví se i v nádherné zemi a jeho ruka přinese zkázu. (Da 11,13-16)

Antiochos III. znovu bojoval proti Egyptu a porazil Ptolemaia V. (204-181), který nastoupil na trůn jako dítě, v roce 198 v bitvě u Paneionu. V této bitvě definitivně získal území Palestiny pod vládu Seleukovců. Židé vítali Seleukovce jako vysvoboditele.

Pojme úmysl zmocnit se celého království, ujedná s ním smír a dá mu jednu z dcer, aby království strhla do zkázy. Ale ona nebude stát při něm. (Da 11,17)

Antiochos III. dal svou dceru Kleopatru I. za manželku Ptolemaiovi V. Ptolemaios V. plánoval další válku proti Seleukovcům, ale po jeho smrti Kleopatra I. přípravy zastavila. Stala se vládkyní Egypta místo svého nedospělého syna Ptolemaia VI. Po její smrti se Ptolemaios VI. (181-146) stal vládcem a oženil se se svou sestrou Kleopatrou II.

Pak obrátí tvář k ostrovům a mnohých se zmocní, avšak jeden konsul učiní přítrž jeho tupení; a nejen to: jeho tupení mu oplatí. Obrátí tedy tvář k pevnostem své země, ale klesne, padne a nenajdou ho. (Da 11,18-19)

Antiochos III. si po porážce Egypta podrobil řecké obce kolem pobřeží Řecka, které dříve byly pod vládou Ptolemaiovců. Smyrna požádala o pomoc Římany. Antiochos III. poskytl azyl nepříteli Římanů Hannibalovi z Kartága. Antiochos byl poražen konzulem Marcem Porciem Catonem starším v r. 191 v bitvě u Thermopyl. Římané ho pronásledovali na jeho vlastní území, kde ho znovu porazili v bitvě u Magnesia v r. 190. Nakonec uzavřel s Římany mír, potom táhl na východ, aby získal prostředky na další války a údajně byl zabit při plenění Belova chrámu v Persii.

Na jeho místo povstane někdo, kdo dá projít výběřčímu vznešeným královstvím, ale po několika letech bude zlomen, a to ani hněvem ani bojem. (Da 11,20)

Antiochův druhorozený syn Seleukos IV. (prvorozený Antiochos, který byl spoluvládce s otcem, zemřel ještě za života otce) potřeboval finanční prostředky, proto poslal svého výběrčího daní Heliodora do Jeruzaléma, aby přivezl chrámový poklad. K vyplenění chrámu nakonec nedošlo. Kancléř a výběrčí daní Heliodorus po svém návratu z Jeruzaléma zavraždil Seleuka IV. a nakrátko dokonce usedl na trůn.

Na jeho místo povstane Opovrženíhodný. Královská důstojnost mu nebude udělena, nýbrž nerušeně přitáhne a úskočně se zmocní království. (Da 11,21)

Další ze synů Antiocha III. byl vychováván v Římě jako zajatec (záruka, že Seleukovci nepovstanou znovu proti Římanům). Po smrti svého bratra přijal jméno Antiochos IV. a později se označoval jako Antiochos Epifanés Theos (= Antiochos zjevený bůh). Kvůli jeho jednání mu lidé přezdívali Epimanés (= šílený). Za ženu si vzal svou vlastní sestru Laodiceu, která byla předtím manželkou jeho staršího bratra Seleuka a ještě předtím byla manželkou jejich nejstaršího bratra Antiocha.

Jako povodní budou před ním odplaveny a zlomeny paže protivníků, právě tak i vůdce smlouvy. S těmi, kteří se s ním spojí, bude jednat lstivě. Opopáživě vytáhne s hrstkou pronároda. Nerušeně přitáhne do žírných krajin a učiní, co nečinili jeho otcové ani otcové jeho otců. Rozdělí mezi své lidi loupež, kořist a majetek a opevněným místům bude strojit úklady, až do času. Vyburcuje svou sílu i srdce proti králi Jihu, potáhne s velikým vojskem. Král Jihu s vojskem velice velkým a zdatným se s ním utká v boji, ale neobstojí, protože mu budou nastrojeny úklady. Ti totiž, kteří jídají jeho lahůdky, ho zlomí, jeho vojsko bude odplaveno, mnoho jich bude skolen a padne. Srdce obou těch králů budou plná zloby a u jednoho stolu budou mluvit lež, ale nezdaří se to, neboť konec je ještě odložen do jistého času. Navrátí se tedy do své země s velikým jměním, ale jeho srdce bude proti svaté smlouvě. Podle toho bude jednat; pak se vrátí do své země. (Da 11,22-28)

Antiochos IV. znovu vytáhl proti Egyptu (r. 169) a triumfálně dobyl velkou část Egypta. Systematicky helenizoval všechna svá území včetně Palestiny. V Jeruzalémě byly postaveny veřejné lázně a stadion. Stavěl se proti židovskému náboženství.

*Po jistém čase opět potáhne proti Jihu, ale podruhé to nebude tak jako poprvé.
(Da 11,29)*

Znovu táhl proti Egyptu a oblehl Alexandrii, ale nemohl ji dobýt. Egypťané požádali o pomoc Římany.

Přitáhne na něj loďstvo Kitejců a bude zkrušen. (Da 11,30)

Římský konzul zajistil odchod Antiocha z Egypta. Antiochos se obrátil proti Izraeli.

Opět bude soptit a jednat proti svaté smlouvě. Obrátí se a přikloní k těm, kdo opustili svatou smlouvu. Jeho paže se napřáhnou a znesvěťí svatyni i pevnost, vymýtí každodenní oběť a dají tam ohyzdnou modlu pustošitele. Ty, kteří jednají svévolně vůči smlouvě, přivede úlisnostmi k rouhání. (Da 11,30-32)

Antiochos znesvětil chrám, nechal tam postavit oltář Dia, zrušil chrámové oběti, pronásledoval všechny, kdo se hlásili k Bohu Abrahamovu, Izákovu a Jákobovu.

Avšak lid, ti, kteří se znají ke svému Bohu, zůstanou pevní a budou podle toho jednat. Prozíraví v lidu budou poučovat mnohé, ale budou po nějaký čas klesat pod mečem a plamenem, zajetím a loupeží. Když budou klesat, naleznou trochu pomoci, ale mnozí se k nim připojí úskočně. Někteří z prozíravých budou klesat, budou zkoušeni, tříbeni a běleni pro dobu konce, totiž do jistého času. (Da 11,32-25)

Věrní budou zachováni Bohem.

Římská říše (63 př. Kr. –)

Nohy částečně ze železa a částečně ze směsi železa s hlinou (Da 2,40)

Netvor s železnými zuby a deseti rohy (Da 7,7)

Král bude dělat, co se mu zlíbí, bude se vypínat a činit větším nad každého boha a bude divně mluvit i proti Bohu bohů, co mu nepřísluší, a bude ho provázet zdar, dokud se nedovrší hrozný hněv, neboť rozhodnutí bude vykonáno. Nepřikloní se ani k bohům svých otců ani k Oblíbenci žen, nepřikloní se k žádnému bohu, neboť se bude činit větším nade všechny. (Da 11,36-37)

Jedná se o dalšího krále, který bude dělat, co se mu zlíbí (to bylo řečeno o Alexandrovi, v. 3, o Antiochovi III., v. 16, v předchozích kapitolách je to řečeno o Peršanech, Da 8,4, a o Antiochovi IV., Da 8,12).

Většina učenců se domnívá, že řeč je Antikristovi.

Jedná se o *typ* antikristovského vládce. Zjevně je židovského původu (mluví se o Bohu jeho otců, což v Písmu ukazuje vždy na Boha Abrahamova, Izákova a Jákobova).

Jan z Giskoly vedl židovské povstání proti Římu v r. 67 po Kr. Ovládl Jeruzalém a jednal jako král. Na svém útěku z Římany obležené Giskoly nechal ženy a děti svému osudu, v Jeruzalémě jeho zélóti znásilňovali ženy a veřejně se oddávali homosexualitě.

Jen boha pevností bude ctít na jeho místě, zlatem, stříbrem, drahokamem a drahocennostmi bude ctít boha, kterého jeho otcové neznali. Cizího boha uvede do opevněných pevností; kdo ho uzná, toho zahrne slávou. Takovým svěří vládu nad mnohými a jako odměnu jim přidělí půdu. (Da 11,38-39)

Jan se opevnil v chrámovém okrsku v Jeruzalémě. Chrám měli v držení judští zélóti pod vedení velekněze Eleazara. Nakonec je Jan Istí přemohl, Eleazara zabil a z chrámu udělal pevnost. Chrámové nádoby byly znesvěceny, oběti byly zastaveny.

V době konce se s ním srazí král Jihu, ale král Severu proti němu zaútočí s vzbou a jízdou a obrovským loďstvem. Přitáhne proti zemím, zaplaví je a potáhne dál. Přitáhne i do nádherné země a mnozí klesnou. Z jeho rukou uniknou jen tito: Edóm, Moáb a přední z Amónovců. Vztáhne svou ruku na četné země; ani egyptská země nevyvázne. (Da 11,40-42)

Proti vzbouřencům byl povolán Vespasián, který přitáhl ze severu. Nejprve si podmanil všechny okolní země, kromě Edómu, Moábu a Amónců – to byli tradiční nepřátelé Izraele. V 1. století už tyto země neexistovaly, ale na jejich místě bylo Nabatejské království, formálně sice ještě nezávislé, ale poddané Římu.

Vespasiána legie prohlásili císařem a získal podporu z Alexandrie (připojili se k němu legie z jihu, z Egypta).

Získá vládu nad skrytými poklady zlata a stříbra a všemi egyptskými drahocennostmi. V jeho průvodu budou i Lúbijci a Kúšijci. Ale vyděsí ho zprávy z východu a ze severu. Vytáhne s velikým rozhořčením, aby mnohé zahladil a vyhubil jako klaté. Postaví své přepychové stany od moří k hoře svaté nádhery. (Da 11,43-45)

Vespasián se dozvěděl o nepokojích na severu i východě říše a předal obléhání Jeruzaléma svému synovi Titovi, který s velmi početným vojskem nakonec dobyl Jeruzalém, zbořil chrám i město, zajal Jana.

Pak přijde jeho konec a nikdo mu nepomůže. (Da 11,45)

Jan byl odsouzen k doživotnímu žaláři (galeje), a v řetězech byl veden v triumfálním průvodu Tita při jeho návratu do Říma.

V oné době povstane Míkael, velký ochránce, a bude stát při synech tvého lidu. Bude to doba soužení, jaké nebylo od vzniku národa až do této doby. V oné době bude vyproštěn tvůj lid, každý, kdo je zapsán v Knize. (Da 12,1)

Ježíš odkazuje na tuto dobu, když mluví o zničení Jeruzaléma (Mk 13,12-20).

Mnozí z těch, kteří spí v prachu země, procitnou; jedni k životu věčnému, druzí k pohaně a věčné hrůze. (Da 12,2)

Doba konce začíná s příchodem Ježíše Krista. Evangelium přináší spasení i soud – J 3,16-18 – kdo věří, není souzen, kdo nevěří, už je odsouzen. S druhým příchodem Pána Ježíše Krista nastane také všeobecné vzkříšení – jedni budou vzkříšeni k věčnému životu a druhí k věčné hrůze.

Prozíraví budou zářit jako záře oblohy, a ti, kteří mnohým dopomáhají k spravedlnosti, jako hvězdy, navěky a navždy. (Da 12,3)

Evangelium bude kázáno až na sám konec země dokud Pán nepřijde.

Daniel 2	Daniel 7	Daniel 8	Daniel 10-12	Království	Datace
Zlatá hlava	Lev s křídly orla			Babylon	605-539 př. Kr.
Hrud' a ruce ze stříbra	Medvěd s jednou stranou větší než druhou	Beran se dvěma rohy, jedním větším než druhým	Král Kýros (10,1) Tři králové (11,2a) Čtvrtý král (11,2b)	Médo-perská říše	539-331 př. Kr.
Břicho a boky z bronzu	Levhart se čtyřmi křídly a čtyřmi hlavami	Rychlý kozel se čtyřmi rohy	Bohatýrský král (11,3) Království rozděleno do čtyř větrů (11,4) Králové jihu (11,5-20) Králové severu (11,6-20) Opovrženýhodný (11,21-35)	Alexandr Veliký Čtyři generálové Ptolemaiovci Seleukovci Antiochos IV. Epifanés	331-323 př. Kr. 323-63 př. Kr. 175-164 př. Kr.
Nohy ze železa, chodidla a prsty z hlíny a jílu	Netvor s železnými zuby a deseti rohy			Řím a 10 králů	63 př. Kr. – 476 po Kr. Současnost
Kámen, který rozbíjí sochu	Bůh spaluje netvora	Zničení malého rohu	Král (11,36-45) Zničení krále (11,45) Plnost času (12,3)	Antikrist	Poslední dny (tzn. od ukřižování Pána přes současnost až po samotný konec)
Hora, která naplní celou zemi	Království je předáno Synu člověka a jeho lidu		Vysvobození Božího lidu (12,1) Vzkříšení (12,2.13) Vyvýšení moudrých (12,3)	Království Boží	Věčnost

